

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยจะมีกิจกรรมหลักเพื่อเป็นการแสดงถึงความเป็นประชาธิปไตย โดยให้มีการเลือกตั้งและการเลือกตั้งในวิถีทางประชาธิปไตยจะต้องเป็นไปโดยอิสระ เพราะการเลือกตั้งจะเป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนที่จะเลือกตัวแทน เพื่อไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารประเทศและฝ่ายนิติบัญญัติ ผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งก็ถือว่ามีความชอบธรรมในฐานะตัวแทนของประชาชนทั่วประเทศ แต่การเลือกตั้งนั้นมีความสลับซับซ้อนโดยเฉพาะในเรื่องของการใช้เหตุผลเพื่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน จะมีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และจะมีลักษณะที่เรียกว่าเป็นแบบแผนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการจะศึกษาเหตุผลการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและอธิบายให้เห็นภาพเด่นชัด จะต้องมีการรอบแนวความคิดเป็นแนวทางศึกษาและมีการอ้างทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบอ้างอิงในการศึกษาด้วย

การเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง ความหมายโดยทั่วไปที่เข้าใจกัน หมายถึง การที่ประชาชนลงคะแนนเสียงเลือกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อให้ทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งแทน และอาจมีความหมายแตกต่างกันตามลักษณะและประเภทของตำแหน่งที่กำหนดให้มีการเลือกตั้ง เช่น การเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น แต่ในการศึกษานี้จะกล่าวเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เท่านั้น

ความหมาย

การเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทั้งการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือเป็นผู้ลงคะแนนและการเลือกตั้งในระบอบประชา-

ธิปไตยยังมีความสำคัญในลักษณะที่แฝงเร้นต่อระบบการเมืองหลายประการ เช่น การเลือกตั้ง ทำให้อำนาจของรัฐบาลมีความชอบธรรม เนื่องจากทำให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งได้รับการยอมรับจากประชาชน นอกจากนี้การเลือกตั้งยังช่วยคลายความตึงเครียดของความขัดแย้งทางการเมืองตลอดจนช่วยลดความขัดแย้งทางสังคมลงได้ดีด้วย กล่าวคือ กลุ่มทางสังคมทั้งหลายต่างกลุ่มต่างมีความต้องการที่แตกต่างกันซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่กลุ่มเหล่านั้นต่างอยากจะได้สิ่งที่ตนต้องการ โดยเรียกร้องผ่านกระบวนการเลือกตั้งแบบเปิด ซึ่งดีกว่าการใช้กำลังเข้าแย่งชิงผลประโยชน์กัน

การเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยมีสิ่งที่สำคัญที่จะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความสมัครใจและเสรีของผู้เลือกตั้ง ซึ่งเป็นสิทธิขั้นมูลฐานในสังคมประชาธิปไตย ปริญญาสากร ว่าด้วยสิทธิมนุษยชาติ (Universal Declaration of Human Rights) ได้มีบทบัญญัติไว้ในข้อ 21 (1) ว่า "เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาลผู้ปกครอง" เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราว ตามกำหนดเวลาด้วยการลงคะแนนเสียงของชายหญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากันและกระทำเป็นการลับด้วยวิธีการอื่นใด ที่จะรับประกันให้การลงคะแนนเลือกตั้งได้เป็นไปอย่างเสรีเหมือนกัน

บทบัญญัตินี้ ได้ยอมรับนับถือความสำคัญของการเลือกตั้งว่าเป็นเครื่องมือและเป็นหลักประกันความคงอยู่แห่งสิทธิมนุษยย์ และได้กำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นรากเงาของการเลือกตั้งประการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้¹

1. หลักอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of election) หมายถึง ความมีอิสระต่อการออกเสียงเลือกตั้ง ปราศจากการข่มขู่บังคับให้มีการเลือกตั้งบิดเบือนไปจากเจตจำนงอันแท้จริงของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

¹สุพรรณิ ชะโลธร, "รายงานการวิจัย กรุงเทพมหานคร : การวิเคราะห์เชิงภูมิศาสตร์การเลือกตั้ง พ.ศ. 2521-2531" เสนอต่อสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2534.

2. การเลือกตั้งตามกำหนดเวลา (Period election) หมายถึงการเลือกตั้งจะต้องมีกำหนดเวลาไว้แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยปกติทุก 4 ปี หรือทุก 5 ปี เป็นต้น

3. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง (Genuine election) หมายถึง ให้มีการดำเนินการให้มีการเลือกตั้งเป็นไปโดยความบริสุทธิ์ยุติธรรม รัฐบาลต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะป้องกันมิให้การในการเลือกตั้งเกิดขึ้น รวมทั้งยังเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ เมื่อเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมอย่างแท้จริง

4. หลักการออกเสียงทั่วกัน (Universal suffrage) การเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งอย่างทั่วกันแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า เว้นแต่มีกรณีที่มีข้อจำกัด ดังเช่นไม่ให้เลือกตั้งแก่เด็กและเยาวชน บุคคลวิกลจริตเพี้ยนเพี้ยน ผู้พิการ หูหนวกและเป็นใบ้ และไม่สามารถอ่านออกเสียงและเขียนได้ เป็นต้น

5. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal suffrage) หมายความว่าบุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีสิทธิคนละหนึ่งเสียง (One man, one vote) และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีค่าเท่ากัน (One vote, one value) ดังนั้น กรณีที่จะแบ่งเขตการเลือกตั้งให้มีผู้แทนได้หลาย ๆ คน (Multiple member constituency) จึงเป็นสิ่งที่น่าพิจารณาให้ต้องแท้

6. หลักการลงคะแนนเสียงลับ (Secret ballot) หมายความว่า การลงคะแนนเสียงที่ไม่ได้มีผู้อื่นผู้ใด นอกจากเจ้าตัวเองทราบว่าได้มีการลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้ใด เพื่อป้องกันการขู่เข็ญคุกคาม แต่ในการนี้อาจจะใช้วิธีการออกเสียงอิสระอย่างอื่นก็ได้แทนการลงคะแนนเสียงลับ ซึ่งจะต้องรับประกันได้ว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น ๆ ได้เป็นไปโดยเสรีเหมือนกัน

ทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงแบบแผนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถ้าจะกล่าวแล้ว แบบแผนการเลือกตั้ง เป็นผลจากการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่มีอยู่เกือบทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย จะถือว่า การเลือกตั้งเป็นกลไกที่สำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมทาง

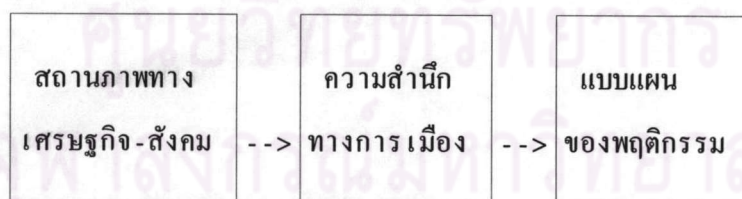
การเมืองของประชาชน (political participation) ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงแบบแผนการเลือกตั้ง จึงต้องศึกษาในเรื่องพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อเป็นฐานการวิเคราะห์แบบแผนการเลือกตั้ง ได้นำกลุ่มทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม คือ

1. ตัวแบบเศรษฐศาสตร์ (economic model)
2. ตัวแบบสังคมวิทยา (sociological model)
3. ตัวแบบจิตวิทยา (psychological model)

ตัวแบบเศรษฐศาสตร์

แนวทางศึกษาของกลุ่มนี้ได้้นำความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่าด้วยเหตุผลของมนุษย์ เศรษฐกิจ (economic man) มาใช้ศึกษาการตัดสินใจทางการเมือง แนวทางศึกษานี้เห็นว่าสำนักเชิงเหตุผลของบุคคลเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตัวแบบนี้จึงมีชื่อเรียกอีกนัยหนึ่งว่า "ตัวแบบการเลือกที่มีเหตุผล" หรือ "The Rational Choice Model"

รูปที่ 1 ตัวแบบทางเศรษฐศาสตร์

แนวทางการศึกษานี้ตั้งอยู่บนฐานคติที่สำคัญ 3 ประการ คือ²

1. แนวทางการศึกษาที่ถือว่าการลงคะแนนเสียงเป็นเครื่องมือที่จะนำมา ซึ่งผลประโยชน์หรือเป้าหมายที่ประชาชนต้องการ ดังนั้นการตัดสินใจลงคะแนนเสียง จะพิจารณาจากผลประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง
2. แนวทางการศึกษานี้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายทางการเมือง กล่าวคือการลงคะแนนเสียงของผู้ลงคะแนนเสียงนั้น จุดสนใจจะมุ่งไปที่เป้าหมายทางการเมืองของผู้ลงคะแนนเสียง
3. แนวทางการศึกษานี้ถือว่าการตัดสินใจลงคะแนนเสียง ผู้ลงคะแนนเสียงทำอย่างละเอียดรอบคอบ ระมัดระวัง โดยใช้ข่าวสารที่มากเพียงพอ

ผู้ลงคะแนนเสียงถือว่าเป็นผู้มีเหตุผล (rational voter) กล่าวคือ เมื่อผู้ลงคะแนนเสียงยอมรับว่าจะต้องมีการตัดสินใจ ผู้ลงคะแนนเสียงจะกำหนดจุดมุ่งหมายหรือหลักเกณฑ์ ในการที่จะคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองพอใจมากที่สุด เมื่อผู้ลงคะแนนได้รับข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดอยู่ ผู้ลงคะแนนก็จะประเมินข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับมานั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือไม่และผู้ลงคะแนนจะลงคะแนนให้กับผู้สมัครที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของตนมากที่สุด ผู้ลงคะแนนบางคนให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง บางคนให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคการเมือง

แนวทางการศึกษานี้เห็นว่า ผู้ลงคะแนนเสียงรู้ว่าผลประโยชน์ของตนคืออะไร ผู้ลงคะแนนเสียงจะประเมินผู้สมัครว่าให้ประโยชน์แก่ตนเพียงใด และลงคะแนนเสียงตามผลของการนั้น ผู้ลงคะแนนจะลงคะแนนเมื่อการลงคะแนนนั้นให้ผลลัพธ์คุ้มค่ากับการลงทุน³

²Martin Harrop and William L. Miller, Election and Voters: A Comparative Introduction (London: Macmillan Education Ltd., 1987) pp. 145-146.

³พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, "พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง: ทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์", วารสารสังคมศาสตร์ (สิงหาคม 2531).

แอนโทนี ดาวน์ (Anthony Downs)⁴ ได้ศึกษาตามแนวทางนี้โดยมีข้อสมมุติเบื้องต้นของแนวการวิเคราะห์การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งว่า "ทุกคนถือว่าเป็นผู้มีเหตุผล" ดังนั้น จะตัดสินใจโดยชอบด้วยเหตุผลทุกคน และได้เสนอนิยามสถานการณ์ความชอบด้วยเหตุผลไว้ว่า

1. ผู้ตัดสินใจสามารถตัดสินใจได้เสมอ เมื่อเผชิญกับทางเลือกต่าง ๆ ในการตัดสินใจ
2. มีการจัดลำดับทางเลือกต่าง ๆ ได้ตามลำดับความสำคัญในทรรศนะของผู้ตัดสินใจ
3. การจัดลำดับนี้มีการสับเปลี่ยนได้
4. ผู้ตัดสินใจจะเลือกทางที่จัดลำดับไว้สูงสุดเสมอ
5. ในสถานการณ์เหมือนกัน การตัดสินใจจะเหมือนกันเสมอไป

กล่าวได้ว่า ความชอบด้วยเหตุผลเป็นเรื่องราวของกระบวนการปฏิบัติ คือ ผู้ตัดสินใจเลือกทางที่เหมาะสมที่สุดตามลักษณะค่านิยมหรือเป้าหมายของเขา โดยเลือกจากทางเลือกที่จัดลำดับไว้สูงสุด ส่วนผลที่จะเกิดขึ้นจะเป็นอย่างไรหรือจะบรรลุเป้าหมายตาม que ผู้ตัดสินใจมุ่งหวังหรือไม่นั้นมิใช่เรื่องสำคัญ อย่างไรก็ตาม ปัญหาเป้าหมายของการตัดสินใจจะต้องเป็นเป้าหมายทางการเมือง การตัดสินใจดังกล่าวจึงจะถือว่าชอบด้วยเหตุผล ซึ่งดาวน์ ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

หน้าที่ทางการเมืองของการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตย ก็คือ การเลือกรัฐบาล ดังนั้น พฤติกรรมที่ชอบด้วยเหตุผลในส่วนที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งก็คือ พฤติกรรมที่มุ่งไปสู่การเลือกรัฐบาล ตัวอย่างเช่น สมมุติว่า ชายคนหนึ่งสนับสนุนพรรค ก เพราะ

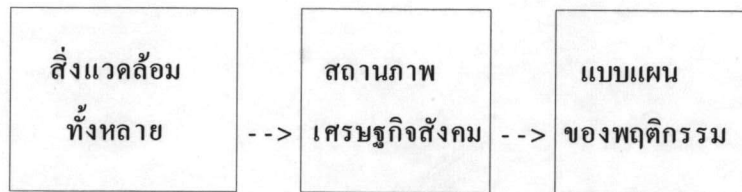
⁴Antony Downs, *An Economic Theory of Democracy* (New York: Harper & Row, 1957).

สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองของตน และต้องการลงคะแนนเสียงเลือกสมาชิกพรรคนี้ แต่ภรรยาของเขาบอกว่าต้องไปเลือกพรรค ข ถ้าไม่เลือกจะขอหย่า ในสถานการณ์เช่นนี้ การที่ชายคนนี้จะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครพรรค ข ก็นับว่าเขาตัดสินใจโดยชอบด้วยเหตุผลในแง่ส่วนตัวโดยถือว่าเขายังรักภรรยาและยังไม่เลิกกับภรรยา และในแง่ค่านิยมแล้ว ภรรยามีค่ามากกว่าพรรค แต่ลักษณะการลงคะแนนเช่นนี้ในวงรอบการศึกษาการเมืองของดาวนเห็นว่าเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล เพราะผู้ตัดสินใจสับสนระหว่างเป้าหมายทางการเมืองกับเป้าหมายที่ไม่ใช่การเมือง คือ ใช้กลไกทางการเมือง ลงคะแนนเสียงไปสู่เป้าหมายที่ไม่ใช่การเมือง (รักษาภรรยาไว้)

ตามแนวความคิดของดาวน สรุปได้ว่า การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ละคนจะปฏิบัติอย่างสมเหตุสมผล โดยจะตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครที่สังกัดพรรคการเมืองที่มีนโยบายสอดคล้องกับผลประโยชน์และค่านิยมของตนเองมากที่สุด การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองใด ก็โดยคาดหวังว่าตนเองจะได้รับประโยชน์ หากพรรคการเมืองนั้นได้เป็นรัฐบาล การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งดังกล่าว เรียกว่า "rational voter model" คือแบบการลงคะแนนเสียงเพื่อผลประโยชน์ของผู้ลงคะแนนเสียงเอง นั่นคือ "ผู้ลงคะแนนเสียงจะตัดสินใจว่าจะไปลงคะแนนเสียงหรือไม่ และลงให้ใครตามเหตุผลของตน ทั้งนี้โดยพิจารณาว่าพฤติกรรมใดจะก่อผลประโยชน์ให้เขามากกว่ากัน ซึ่งตามปกติแล้ว เขาจะลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครสังกัดพรรคการเมืองที่มีนโยบายใกล้เคียงกับเขามากที่สุด"

ตัวแบบสังคมวิทยา (Sociological model)

ได้มีการนำแนวคิดทางสังคมวิทยาเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล (socio-economic status) ที่ว่าฐานะทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดความแตกต่างในพฤติกรรมของคน⁵ มาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ฐานะตำแหน่งดังกล่าวอาจได้มาโดยกำเนิด เช่น เพศ หรือได้มาจากการกระทำขึ้นมาภายหลัง เช่น ความรวย ดังนั้น ในสังคมบุคคลจึงประกอบด้วยชนชั้นทางสังคม (social class) ซึ่งชนชั้นดังกล่าวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล

รูปที่ 2 ตัวแบบทางสังคมวิทยา

ตามสมมุติฐานถือว่า บุคคลที่มีสภาพทางเศรษฐกิจสังคมเหมือนกัน มักจะได้รับประสบการณ์และการอบรมกล่อมเกลาที่คล้ายคลึงกัน จะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าคล้ายคลึงกัน ในทางตรงข้ามบุคคลที่อยู่ในสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมแตกต่างกันจะถูกหล่อหลอมโดยประสบการณ์ให้มีบุคลิกภาพ ทักษะคิด แรงจูงใจ และความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกัน ดังนั้น บุคคลจะแสดงออกในแบบแผนที่แตกต่างกัน

นักรัฐศาสตร์ได้นำแนวความคิดดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยมุ่งศึกษาถึงอิทธิพลของฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของบุคคล เช่น เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ที่มีต่อการไปลงคะแนนเลือกตั้ง ผลการศึกษาบ่งชี้เสมือนว่ากลุ่มทางสังคมเป็นตัวกำหนดความแตกต่างของแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและได้ข้อสรุปที่สำคัญว่า บุคคลมีความนึกคิดทางการเมืองตามฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของตน⁶ การตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลเป็นไปตามฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของเขา หาใช่เพราะประเด็นปัญหาทางการเมืองไม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵Richard G. Niemi and Herbert F. Weisberg, Controversies in Voting Behavior (Washington, D.C. : Congressional Quarterly, Inc., 1984), pp. 11-13.

⁶พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, "พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง: ทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์," วารสารสังคมศาสตร์ (สิงหาคม 2531).

ผลการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของฐานะ เศรษฐกิจที่มีต่อพฤติกรรม จากการศึกษา
การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยทั่วไปพบว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อาจสรุปได้ดัง
ต่อไปนี้

เพศ เพศชายมักจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง เพราะ
ส่วนใหญ่ชนบทรรมนิยมประเพณีของประเทศต่าง ๆ เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย
เพศชายจึงมักจะผูกพันทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง

อายุ พฤติกรรมของบุคคลแตกต่างกันออกไปตามช่วงอายุ รวมทั้งพฤติกรรมทาง
การเมือง กล่าวคือ ช่วงวัยเด็ก บุคคลจะได้รับการอบรมสั่งสอนและเรียนทางการเมือง
เพื่อสร้างทัศนคติ บุคลิกภาพและความรู้สึกผูกพันต่อหน้าที่พลเมือง ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย
ที่กำลังจะเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ถือเป็นช่วงระยะเวลาสำคัญในการก่อตัวของทัศนคติทาง
การเมืองมีการรับเอาความรู้สร้างสรรค์ความคิดใหม่ ๆ และเริ่มมีความรู้สึกมีประสิทธิภาพ
ทางการเมืองยอมรับหน้าที่และความผูกพันต่อระบบการเมืองจนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะ
เป็นช่วงที่มีความรู้สึกถึงตัวกับสภาพทางการเมืองและสังคมค่อนข้างมาก ทั้งนี้เนื่องจาก
เมื่อบุคคลเริ่มมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวมีสถานภาพ ในกลุ่ม
สังคมจึงมีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจทางการเมือง และเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น
ผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเริ่มขึ้นตามอายุจนกระทั่งถึงวัย
กลางคนและจะค่อย ๆ ลดลงทีละน้อยในวัยสูงอายุ เนื่องจากความรู้สึกมีประสิทธิภาพทาง
การเมืองลดลง

การศึกษา ระดับการศึกษา นับเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติทางการเมือง
และพฤติกรรมทางการเมือง เนื่องจากบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ย่อมจะทำให้เกิดความ
รู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมการแสดงออก ตลอดจนการมีความสำนึกในบทบาทหน้าที่ในฐานะที่ตน
เป็นสมาชิกสังคมแตกต่างกันไปด้วย โดยทั้งนี้มักพบว่า จำนวนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น
จะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับระดับการศึกษา กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงมักจะมาใช้สิทธิเลือก
ตั้งมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า โดยสรุปจึงกล่าวได้ว่า ยิ่งบุคคลมีระดับการศึกษาสูงขึ้น
เท่าไร ยิ่งจะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้นเท่านั้น

อาชีพ อาชีพของบุคคลเป็นผลมาจากการศึกษา ดังนั้น อาชีพและระดับการศึกษาจึงมีความใกล้ชิดกัน กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงมักมีตำแหน่งการงานสูง และอาจทำให้การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงตามไปด้วยอาชีพ จึงเป็นตัวกำหนดความแตกต่างของระดับความรู้ ความเข้าใจ ในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล

รายได้ รายได้ก็เช่นเดียวกับบุคคลที่มีรายได้สูง ซึ่งจะสัมพันธ์กับระดับการศึกษาและอาชีพก็มีโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่มีรายได้ในระดับต่ำ เพราะผู้ที่มีเงินทองมากมักจะไม่ต้องวิตกกังวลในเรื่องต่าง ๆ ทำให้มีเวลาสนใจในเรื่องการเมืองได้มากขึ้น

ที่อยู่อาศัย คนที่อยู่ในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน อาจมีพฤติกรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปด้วย กล่าวคือ โดยทั่วไป คนที่อยู่ในเมืองมักจะมีการศึกษา อาชีพ และรายได้สูงกว่าคนในชนบท ทั้งยังมีข้อมูลข่าวสาร และการสื่อสารทางการเมืองที่แตกต่างจากคนในชนบทอย่างมีนัยสำคัญอีกด้วย ความแตกต่างดังกล่าวทำให้ที่อยู่อาศัยจึงเป็นตัวกำหนดความแตกต่างของพฤติกรรมทางการเมือง

ฐานะเศรษฐกิจสังคม มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการสนับสนุนตัวแทนที่มีความคิดเห็นและแนวทางคล้ายกัน โดยทั่วไปพบว่า ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงมักจะสนใจทางการเมืองมากที่สุด และผู้มีฐานะต่ำจะสนใจการเมืองน้อยที่สุด

ข้อสรุปที่กล่าวมาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งแนวความคิดนี้สามารถใช้เป็นคำตอบสำหรับความแตกต่างของพฤติกรรมการเลือกตั้งได้ในระดับหนึ่ง และจะอาศัยแนวความคิดนี้เป็นตัวอธิบายถึงความแตกต่างของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งภายใต้ประเด็นที่ว่า คนกลุ่มใดตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยขึ้นกับเป้าหมายใด หรือผลประโยชน์อะไรและใช้หลักเกณฑ์อะไร ซึ่งสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมเป็นตัวชี้ให้เห็นประเด็นของปัญหาของการศึกษานี้เด่นชัดยิ่งขึ้น

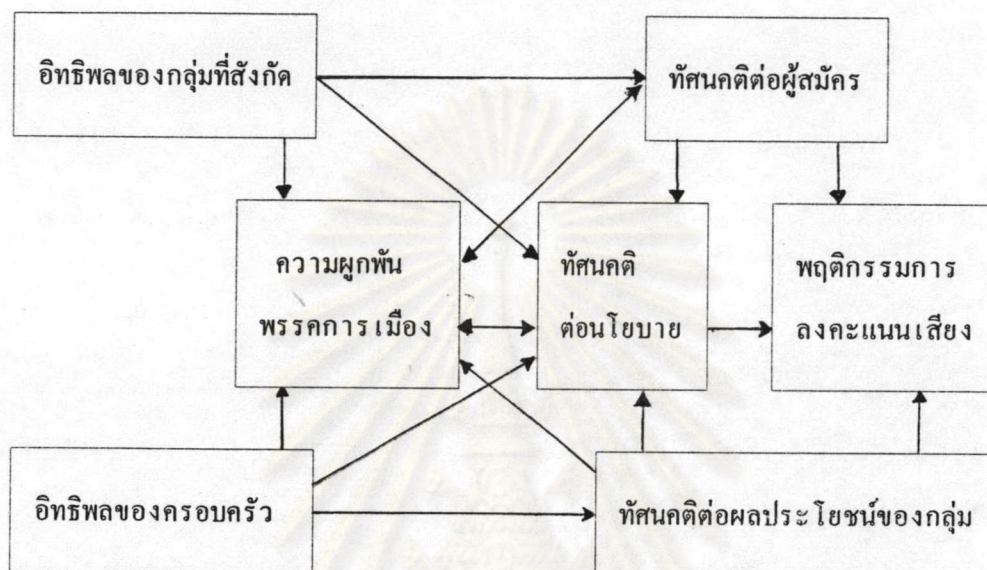
ตัวแบบทางจิตวิทยา (psychological mode)

แนวทางการศึกษานี้ให้ความสนใจต่อปัจจัยทางด้านความรู้สึกหรือความผูกพันทางการเมือง ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตัวแบบทางจิตวิทยาที่นักรัฐศาสตร์ให้ความสนใจศึกษามาก ได้แก่ พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อันเกิดขึ้นจากความผูกพันทางจิตต่อพรรคการเมืองซึ่งเน้นศึกษาอิทธิพลของความผูกพันพรรคการเมือง (party identification)

ความผูกพันพรรคการเมือง คือ ความจงรักภักดี หรือความเชื่อที่มีต่อพรรคการเมือง พรรคใดพรรคหนึ่งคล้าย ๆ กับประชาชนเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือศาสนาซึ่งเชื่อว่าจะสามารถสนองประโยชน์ตามที่ตนต้องการได้ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามความเชื่อนั้น ในขณะที่เดียวกันก็จะมีการถ่ายทอดความเชื่อนั้นต่อกันไปในรูปของกระบวนการเรียนรู้ในสังคม ความผูกพันพรรคการเมือง เป็นเรื่องของสังคมจิตวิทยาของบุคคลที่เกี่ยวกับทัศนคติความเชื่อ และพฤติกรรมที่มีต่อพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่ง กล่าวคือ มีความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ ผักใฝ่ นิยมชมชอบ หรือความรู้สึกเป็นเจ้าของพรรคการเมือง ความรู้สึกเช่นนี้เนื่องมาจากการรับรู้ว่าเป็นพวกเดียวกันกลุ่มเดียวกับตน ซึ่งอาจจะเป็นชนชั้นหรืออุดมการณ์ หรือสถานภาพเดียวกับตนก็ได้ ขณะเดียวกันก็เป็นผลมาจากการเรียนรู้ของบุคคลในรูปของกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคม โดยเริ่มเรียนรู้ความผูกพันตั้งแต่วัยเด็ก โดยมีสถาบันครอบครัวเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการสั่งสมการเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองและสังคม

แนวความคิดนี้เห็นว่า ความผูกพันพรรคการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการของบุคคล กล่าวคือ โดยทั่วไปบุคคลมีแนวโน้มที่จะลงคะแนนให้กับพรรคการเมืองที่ตนมีความผูกพัน แต่บุคคลอาจเปลี่ยนแปลงไปลงคะแนนให้พรรคการเมืองอื่นได้เนื่องมาจากทัศนคติของเขาที่มีต่อประเด็นทางการเมือง อันได้แก่ ทัศนคติต่อผู้สมัครทัศนคติต่อนโยบาย และทัศนคติต่อผลประโยชน์ของกลุ่ม ซึ่งเป็นปัจจัยช่วงสมัยระยะสั้น (short-term force) อย่างไรก็ตามโดยระยะยาวแล้วบุคคลมีแนวโน้มที่จะลงคะแนนให้กับพรรคการเมืองที่ตนผูกพันซึ่งเป็นปัจจัยระยะยาว (long-term force)

อิทธิพลของความผูกพันพรรคการเมืองที่มีต่อแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สามารถเขียนเป็นตัวแบบได้ดังภาพ

รูปที่ 3 ตัวแบบทางจิตวิทยา

นักรัฐศาสตร์ได้สรุปข้อสรุปทั่วไปว่าด้วยความผูกพันพรรคการเมืองไว้ 5 ประการ คือ

1. ผู้ลงคะแนนเสียงส่วนมากมีความชอบพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว โดยครอบครัวมีอิทธิพลสูงในเรื่องนี้
2. ความผูกพันพรรคมีผลโดยตรง ทำให้ผู้สมัครสนใจข่าวสารทางการเมืองและรู้ว่าควรลงคะแนนให้พรรคใด และยังมีผลโดยอ้อมต่อการเลือกรับข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างพรรคกับกลุ่มทางสังคมของตน
3. ปกติความผูกพันพรรค จะมีช่วงระยะเวลาคงอยู่อย่างน้อยในช่วงเวลาหนึ่ง จึงไม่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ฉาบฉวย
4. บุคคลที่มีความผูกพันพรรคการเมือง มักจะกลับมาชอบพรรคเดิม หลังจากที่ได้เบี่ยงเบนไปเลือกพรรคอื่นในช่วงสมัยที่มีเหตุการณ์เฉพาะอย่างเกิดขึ้น
5. ความผูกพันพรรคการเมืองทำให้คาดการณ์คะแนนเสียงพื้นฐานได้

ความผูกพันพรรคมีองค์ประกอบหลายประการ บางคนผูกพันพรรคเพราะชอบนโยบาย คิดว่านโยบายพรรคตรงกับตน หรือชอบบุคลิกภาพของผู้นำ ความผูกพันพรรคมิได้หมายความว่าเฉพาะ การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเท่านั้น เพียงแต่ให้การสนับสนุนพรรคเพราะเขาชอบอะไรก็ตามของพรรคการเมืองนั้น ก็ถือได้ว่าเป็นความผูกพันพรรค

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในระยะแรก ๆ ที่ได้รับอิทธิพลการเรียนรู้จากประเทศตะวันตก ส่วนมากจะร่วมใจศึกษาในด้านหลักกฎหมาย (legal-rational) ยิ่งกว่าด้านพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนว่า ใคร เลือกใคร เมื่อไร อย่างไร โดยที่การศึกษายึดหลักกฎหมายเน้นหลักการของการที่จะให้ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่าง "บริสุทธิ์ ยุติธรรม" และเสนอมาตรการในรูปแบบต่าง ๆ ที่เห็นว่าจะสร้างความบริสุทธิ์ ยุติธรรม สูงสุดของการเป็นตัวแทนยิ่งกว่าการศึกษาแบบอื่น ๆ แต่ในระยะหลังได้มีนักรัฐศาสตร์ในกลุ่มพฤติกรรมนิยมได้ศึกษาการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในแนวของพฤติกรรมศาสตร์อย่างชัดเจน ผลงานที่น่าสนใจมีดังนี้

ผลงานวิจัยของ สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว พ.ศ. 2522 พบว่าผู้ที่อยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ มีแนวโน้มลงคะแนนเสียงมากกว่าผู้ที่อยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง และผู้ที่อยู่ในเขตชนบทมีแนวโน้มไปลงคะแนนสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเมืองใหญ่ที่มีความเจริญอย่างกรุงเทพมหานคร และผู้ที่ไปลงคะแนนเสียงส่วนใหญ่ เพราะมีการความสำนึกในหน้าที่พลเมืองดีมากกว่าต้องการที่จะให้ผลตอบแทนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ จึงนับได้ว่ายังไม่ใช้กิจกรรมของการแสดงออกถึงความมีประสิทธิภาพของการเมือง (political efficiency) ดังนั้นลักษณะไปลงคะแนนเสียงถึงมีแนวโน้มแบบมีส่วนร่วมโดยถูกชักจูง (mobilized participation)⁷

⁷สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. "รายงานผลการวิจัยเรื่องพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงของคนไทย พ.ศ.2522" เสนอต่อ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

การศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของสมาชิกผู้แทนราษฎรของประเทศไทยในปี 2526 ของสุจิต บุญงการ และพรรคดี ผ่องแผ้ว พบว่ามีความสอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งในปี 2522 ในส่วนของปัจจัยทางเศรษฐกิจ-สังคม กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงคือ

เพศ เพศชายไปลงคะแนนเสียง โดยตัดสินใจได้เร็วกว่าเพศหญิงเล็กน้อย เลือกโดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าบุคคลและในการเลือกพรรคหนึ่งพรรคใด มักคำนึงถึงนโยบายของพรรคมากกว่าผู้ลงคะแนนเพศหญิง และมีความเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย นอกจากนั้นยังตัดสินใจเลือกผู้ใดผู้หนึ่งได้เร็วและแน่นอนกว่าเพศหญิงเล็กน้อย

อายุ ผู้ที่มีอายุในวัยกลางคนและวัยหนุ่มสาว มีแนวโน้มเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคล ส่วนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเลือกตัวบุคคล กลุ่มวัยกลางคน (31-50 ปี) มีแนวโน้มเลือกพรรคหนึ่งพรรคใด โดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคมากกว่าผู้สูงอายุหรือผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว

การศึกษา ปรากฏว่ามีผลอย่างมากต่อความแตกต่างในพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งผู้ที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย ถูกชักจูงไปลงคะแนนเสียงได้ยากกว่า และมีแนวโน้มตัดสินใจว่าจะเลือกใครได้เร็วกว่าและแน่นอนกว่าผู้มีการศึกษาน้อย ผู้มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะลงคะแนนโดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคลและให้ความสำคัญต่อนโยบายของพรรคมากกว่า

อาชีพ ปรากฏว่าสอดคล้องกับการศึกษา คือผู้ที่ประกอบอาชีพที่ต้องใช้การศึกษาสูง เช่น ครู อาจารย์ ข้าราชการและนักธุรกิจ ไปลงคะแนนเสียงโดยคำนึงถึงความสำนึกในหน้าที่พลเมืองเป็นสำคัญ มีความสนใจเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคลและในการเลือกพรรคหนึ่งพรรคใด มักจะคำนึงถึงนโยบายของพรรคเป็นสำคัญ ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรและกรรมกร เลือกโดยคำนึงถึงความสามารถของผู้สมัครที่จะทำประโยชน์ให้กับตนเป็นสำคัญ

ที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง ผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพและในเขตเมือง มีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงด้วยเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีมากกว่าผู้ที่อยู่ในชนบท ให้ความสำคัญต่อพรรคและนโยบายของพรรคมากกว่าตัวผู้สมัคร และตัดสินใจด้วยตัวของตัวเองมากกว่าผู้ออกเสียงในชนบทเล็กน้อย

สรุปได้ว่า ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลางขึ้นไป มีการศึกษาสูงอยู่ในช่วงอายุวัยหนุ่มสาวถึงวัยกลางคน และอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงโดยสำนึกว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี สามารถตัดสินใจล่วงหน้าได้ว่าจะเลือกผู้สมัครคนใดและมักจะคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวผู้สมัคร ส่วนผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ และอยู่ในเขตชนบทมีการคำนึงถึงตัวผู้สมัครมากกว่าพรรคและให้ความสำคัญกับความสามารถของตัวผู้สมัครในการช่วยเหลือสงเคราะห์ของตนมากกว่านโยบาย นอกจากนี้ยังมีโอกาสที่จะไปลงคะแนนเสียงโดยการรบเร้าชักจูงจากผู้อื่นได้มากกว่าผู้ที่อยู่ในสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง

งานวิจัยที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่งคือการวิจัยประเมินผลเรื่อง พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ศึกษาจากกรณีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างของจังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2526 ซึ่งเสนอต่อกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดย จรูญ สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว⁸ พบว่า

1. ผู้ลงคะแนนเสียงส่วนมาก โดยเฉพาะผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำไปลงคะแนนเสียงด้วยสำนึกว่าเป็น " กิจพลเมือง " ยิ่งกว่าการไปด้วยเหตุผลด้านผลักดันนโยบายหรือความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ส่วนกลุ่มสุดท้ายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง ซึ่งมีจำนวนเล็กน้อย ก็มีความสำนึกที่ไม่แตกต่างกัน

⁸จรูญ สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. "รายงานผลการวิจัย พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการบริหารการเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณี การเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างของจังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ.2526" เสนอต่อกระทรวงมหาดไทย, 2526.

2. ผู้ลงคะแนนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ ซึ่งเป็นประชาชนส่วนมากของจังหวัดตัดสินใจเลือกลงคะแนนเสียงซ้ำ ส่วนมากตัดสินใจว่าจะเลือกเบอร์ใดในวันเลือกตั้ง ทั้งนี้เนื่องจากขาดความผูกพันทางการเมืองกับพรรคการเมือง กับนโยบายทางการเมืองและความรู้ข่าวสารทางการเมืองที่มีเพียงพอ ด้วยเหตุนี้จึงง่ายต่อการถูกชักจูง โดยเฉพาะการชักจูงที่เป็นการติดต่อส่วนบุคคลและการให้สินจ้างรางวัล บุคคลใกล้เคียงที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง ได้แก่ เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง สามัญผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู เจ้าหน้าที่ทางราชการ และพระภิกษุที่เคารพนับถือ

3. ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง ตัดสินใจเลือกผู้สมัครก่อนวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นเวลานาน ส่วนมากมักจะนิยมพรรคการเมืองหรือนโยบายทางการเมืองเฉพาะอย่าง เป็นผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองและเปิดรับข่าวสารทางการเมืองสูง ทำให้สามารถตัดสินใจด้วยตัวเองได้อย่างมั่นใจและมีเหตุผล "เชิงการเมือง" สินจ้างรางวัลมีอิทธิพลต่อการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของบุคคลกลุ่มนี้

4. นอกเหนือจากการตัดสินใจล่วงหน้าเป็นเวลานานแล้ว ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับสูง มักจะให้ความสำคัญในการเลือกตั้งโดยคำนึงถึงพรรคเป็นเกณฑ์ ในทางตรงกันข้ามผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำมักจะลงคะแนนเสียงโดยการคำนึงถึงตัวผู้สมัครเป็นเกณฑ์ และจำนวนไม่น้อยที่ลงคะแนนเสียงตามคนอื่น ๆ โดยไม่คำนึงถึงเกณฑ์ใด ๆ สภาพดังกล่าวเกิดจากการที่ประชาชนมีความแตกต่างกันในความรู้ข่าวสารทางการเมืองและความผูกพันทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากความนิยมพรรคการเมืองและนโยบายทางการเมือง

5. ความนิยมพรรคการเมืองในแต่ละท้องที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก ผู้ลงคะแนนเสียงยังมีความคุ้นเคยกับพรรคการเมือง หัวหน้าพรรคการเมือง และนโยบายทางการเมืองน้อยมาก สาเหตุสำคัญของสภาพการณ์นี้ น่าจะเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ยุบ-เลิกพรรคการเมืองบ่อยครั้งเกินไปทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถที่จะปลูกฝังความนิยม หรือสร้างความเป็นสถาบันทางการเมืองให้เกิดขึ้นได้ สภาพการณ์เช่นนี้มีผลต่อความสำนึกทางการเมืองของประชาชนและมีผลต่อทัศนคติทางการเมือง ในทางลบต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองของไทยอย่างมาก

6. โดยทั่วไป ผู้ลงคะแนนเสียงให้ความสนใจต่อข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนไม่มากนัก ประมาณเกินกว่าครึ่งเล็กน้อยเท่านั้น ที่เคยฟังการหาเสียงเลือกตั้ง

การมีข่าวสารทางการเมืองและมีความรู้ทางการเมืองน้อย เป็นสาเหตุของการตัดสินใจเลือกลงคะแนนซ้ำ-เร็ว แตกต่างก็มีแบบแผนแห่งการเลือกพรรค-บุคคลที่แตกต่างกัน และมีสาเหตุแห่งการไปลงคะแนนเสียงที่แตกต่างกันด้วย

ภูมิศาสตร์การเลือกตั้ง

การศึกษาภูมิศาสตร์การเลือกตั้ง เป็นแนวทางการศึกษาของนักภูมิศาสตร์การเมือง ที่ให้ความสนใจในเรื่องของการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งของประชาชน โดยแสดงผลของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งลงบนแผนที่ ซึ่งจะให้เห็นถึงการกระจายของคะแนนเสียงในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ และใครเป็นผู้ชนะการเลือกตั้ง ประชาชนเลือกตั้งผู้ใดพรรคการเมืองใด มีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับคะแนนเสียงท่วมท้น และเขตเลือกตั้งใดผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดไม่ได้รับการสนับสนุน รวมทั้งแสดงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน กลุ่มผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งอยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น เป็นต้น

นักภูมิศาสตร์การเมืองจะแสดงผลการเลือกตั้ง โดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่สามารถแสดงเหตุผลผลการเลือกตั้งได้อย่างกระจ่างชัดเจน ซึ่งได้แก่ "แผนที่" นักภูมิศาสตร์การเมืองจะสร้างแผนที่ของ "แบบแผนการเลือกตั้ง" เพื่อที่จะอธิบายถึง "การกระจายของคะแนนเสียงในแต่ละเขตเลือกตั้ง" นักภูมิศาสตร์การเมืองจะพยายามอธิบายหรือรวบรวมหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ของหน่วยพื้นที่การเมืองในระดับต่าง ๆ กัน ซึ่งปรากฏผลของการลงคะแนนเสียง เทคนิคที่นักภูมิศาสตร์การเมืองใช้ในกรณีวิเคราะห์ผลการเลือกตั้ง คือ "ความสัมพันธ์ทางพื้นที่" (areal association) ก็กับการกระจายของข้อมูลบนระวางแผนที่ (spatial distribution) ซึ่งแสดงผลในแผนที่ชุดหนึ่ง และนำไปเปรียบเทียบกับผลของแผนที่อีกชุดหนึ่ง ซึ่งได้กระทำขึ้นในระยะเวลาที่ต่างกัน แต่เป็นเรื่องเดียวกันหรือในระยะเวลาเดียวกันแต่เป็นเรื่องอื่น ๆ แต่ข้อสำคัญก็คือแผนที่สองชุดนั้นจะต้องเป็นอาณาบริเวณและในระดับเดียวกัน เช่น ประเทศ จังหวัด หรือหน่วยการเมืองอื่น ๆ ก็ตาม นอกจากนี้ยังต้องตระหนักถึงความจริงประการหนึ่ง คือ การเปรียบเทียบความสัมพันธ์โดย

แผนที่ บางครั้งอาจจะไม่ได้รับผลเที่ยงตรงและถูกต้องทั้งหมดก็ได้ เพราะการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมีรูปแบบหลากหลายย่อมต้องอาศัยปัจจัยอื่นมาร่วมวิเคราะห์ด้วย⁹

จากการศึกษาภูมิศาสตร์การเลือกตั้งในประเทศไทย ยังมีอยู่น้อยมาก จะปรากฏผลงานของนักภูมิศาสตร์การเมืองในต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ น่าสนใจ ได้แก่

นอริสและแฮริง นักภูมิศาสตร์การเมือง ได้ศึกษาการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ.1976 (พ.ศ.2519) เป็นการวิเคราะห์โดยใช้แผนที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่เขตการเลือกตั้งในมลรัฐโอกลาโฮมา ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าจิมมี คาร์เตอร์ จากพรรคเดโมแครต เป็นผู้ได้รับชัยชนะ ใน 2 เคาน์ตี คือ โอกลาโฮมา และทัลซา ซึ่งเป็นแหล่งชุมชนเมืองและเป็นเคาน์ตีขนาดใหญ่ นั่นก็คือ "การที่คาร์เตอร์ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับระดับความเป็นชุมชนเมืองหรือชนบทของแต่ละเคาน์ตี" นอกจากนี้ นอริสและแฮริง ได้นำเอาตัวแปรอื่น ๆ เข้ามาร่วมพิจารณาด้วย ได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง และลักษณะของประชากร เป็นต้น⁹

แคสเปอร์สัน ได้ทำการศึกษาการเลือกตั้งระดับเทศมนตรีแห่งนครชิคาโกได้เสนอผลงานวิจัยเรื่อง "Toward a Geograpy of Urban Politics: Chicago a Case Study" แคสเปอร์สัน ได้ใช้แผนที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการวิเคราะห์การเมืองนคร โดย การวิเคราะห์ความสำคัญ และความสัมพันธ์ของพื้นที่ในระดับตำบล นครชิคาโก ประกอบด้วย 50 ตำบล และจัดว่าเป็นนครที่มีลักษณะพิเศษ คือ ตำบลมีขนาดเล็ก ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานตำบลของมลรัฐอิลลินอยส์ และมลรัฐอื่น ๆ และเทศมนตรีคนหนึ่งจะเป็นผู้แทนราษฎรได้ต่อเมื่อมีประชากรจำนวนระหว่าง 20,000 - 70,000 คน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ ข้อมูลที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือที่ตั้งของตำบลต่าง ๆ

⁹สุพรรณิ ชะโลธร, "รายงานการวิจัย กรุงเทพมหานคร : การวิจัยเชิงภูมิศาสตร์การเลือกตั้ง พ.ศ.2521-2531 (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2534), หน้า 15.

¹⁰R. E. Norris, and L. L. Harring. Political Geography (Columbus, Ohio : Charles E. Merrill Publishing Co., 1980).

นั้น จะมีประชากรที่มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ร่วมกันทางเชื้อชาติเดิม วัฒนธรรม และลักษณะทางเศรษฐกิจ ฉะนั้นจึงมีความสัมพันธ์กันมากในพื้นที่ของตำบลและอิทธิพลทางการเมืองสูงมากระหว่างเทศมนตรีและผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

ในการวิเคราะห์ แคสเปอร์สัน¹¹ ได้เสนอข้อมูลชุดด้วยแผนที่หลายชุดเป็นหลัก โดยนำผลการเลือกตั้ง คือคะแนนเสียงบันทึกลงในแผนที่แต่ละตำบลนั้น เป็นกลุ่มหรือหน่วยการเมือง โดยถือเกณฑ์ความแน่นอนและแบบแผนการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง โดยใช้ข้อมูลเลือกตั้งเทศมนตรีในปี ค.ศ.1951 ค.ศ.1955 และ ค.ศ.1959 มีหลักเกณฑ์สำคัญ 2 ประการ คือใช้ฐาน ปี ค.ศ.1951 การเมืองนครได้แตกต่างไปมาก เมื่อย้อนหลังไปสองทศวรรษ โดยเฉพาะนครชิคาโก ได้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องแบบแผนประชากรและมีฐานะเป็นชุมชนเมืองสมัยใหม่ที่มีขนาดใหญ่

การรวมอำนาจการเมืองอย่างไม่เป็นทางการในนครชิคาโก ปรากฏว่า พรรคดีโมแครท ได้เริ่มมีอิทธิพลตั้งแต่ ค.ศ.1931 และในการวิจัยเรื่องนี้ แคสเปอร์สัน ได้แบ่งเขตอิทธิพลการเมืองออกเป็น 4 ภูมิภาค โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- 1) บริเวณแกนกลาง (core area) ประกอบด้วยตำบลต่าง ๆ ซึ่งเป็นบริเวณอิทธิพลของพรรคดีโมแครทและผลของคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ปรากฏว่า พรรคดีโมแครทได้รับคะแนนเสียงเกินกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ของคะแนนเสียงทั้งหมด
- 2) บริเวณชั้นใน (inner zone) เป็นตำบลที่ประชากรออกเสียงให้พรรคดีโมแครท ประมาณร้อยละ 60-80 ของคะแนนเสียงทั้งหมด
- 3) บริเวณชั้นนอก (outer zone) เป็นตำบลที่พรรครีพับลิกัน ได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งประมาณประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์หรือมากกว่าคะแนนเสียงทั้งหมด

¹¹R. E. Kasperson, and Julian V. Minghi, "Toward a Geography of Urban Politics : Chicago, a Case Study" The Structure of Political Geography (Chicago : Aldine Publisher Co., 1969).

4) บริเวณประลองการแข่งขัน (zone of competition) ในบริเวณนี้เป็นเขตอิทธิพลและเกมทางการเมืองระดับสูง เพราะเป็นบริเวณที่อยู่ระหว่างบริเวณชั้นในและชั้นนอก และเป็นบริเวณที่ไม่มีพรรคการเมืองใดจะได้รับคะแนนเสียงจากการออกเสียงลงคะแนนทั้งหมดเกินกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ และการออกเสียงลงคะแนนของผู้มีสิทธิออกเสียงให้แก่พรรคการเมืองใดพรรคหนึ่ง

การศึกษาภูมิศาสตร์การเลือกตั้งในประเทศไทย ไม่แพร่หลายนัก มีนักวิจัยไม่กี่รายที่ได้ทำการวิจัยในลักษณะนี้ไว้ ที่ทำการศึกษายู่เสมอได้แก่ สุพรรณิ ชโลธร ได้เคยทำการวิจัยเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั่วไปและการเมืองนครเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ระหว่าง พ.ศ.2500-2519 ผู้วิจัยได้ใช้แผนที่เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาแบบแผนและพฤติกรรมของการออกเสียงลงคะแนนชาวกรุงเทพฯ และใช้วิธีการทางสถิติเข้ามาช่วยวิเคราะห์ข้อมูลทางภูมิศาสตร์และผลการเลือกตั้งและประการสุดท้ายได้ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และผลิตแผนที่

ผลการวิจัย ปรากฏผลดังนี้

1) ทราบแบบแผนและพฤติกรรมของการออกเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตจังหวัด พระนคร และจังหวัดธนบุรี (พ.ศ.2500 และ พ.ศ.2512) ในเขตกรุงเทพมหานคร (พ.ศ.2518 และ พ.ศ.2519) โดยการกำหนดพื้นที่และการกระจายประชาชนเป็นหลักสำคัญ ประการแรก ประการที่สองใช้ข้อมูลทางภูมิศาสตร์และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรไทยโดยทั่วไป และประการสุดท้ายเป็นการสำรวจพื้นที่ของขอบเขตการเลือกตั้ง และได้กำหนดเขตอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ผู้วิจัย จึงสรุปกฎเกณฑ์การแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 บริเวณ ได้แก่ บริเวณใจกลางเมืองหรือแกนกลาง (city core) บริเวณชานเมืองหรือถิ่นชนบท (suburb) และเขตรอบนอก (fringe area) เมื่อกำหนดบริเวณเหล่านี้ขึ้นแล้วจึงสรุปแบบแผนและพฤติกรรมของการออกเสียงลงคะแนนได้ว่า

"ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งทั่วไปทั้ง 4 เขต ในกรุงเทพฯ นั้น ประชาชนมีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในบริเวณใจกลางเมืองและประชากรแบบชุมชนเมือง

จะไปออกเสียงเลือกตั้ง เป็นเปอร์เซนต์ต่ำกว่าประชาชนผู้มีสิทธิอยู่บริเวณชานเมืองและเขตรอบนอก ซึ่งรูปแบบของประชากรจะเป็นประชากรกึ่งเมืองกึ่งชนบทและชาวชนบท"

2) เนื่องจากในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง 4 ครั้งนั้น พรรคประชาธิปไตยได้รับคะแนนเสียงหรือความนิยมพรรคมีเปอร์เซนต์สูงกว่าพรรคอื่น ๆ ผลสรุปว่ามีปัจจัย 3 ประการที่สนับสนุนพรรคประชาธิปไตย คือ ประการแรกเป็นพรรคการเมืองเก่าแก่ทำชื่อเสียงให้แก่ประเทศทั้งในยามสงบและในยามสงคราม ประการที่สอง ชื่อเสียงและเกียรติยศของหัวหน้าพรรคและสมาชิกหลายคนในระดับสูง ซึ่งในความนิยมที่มีความสำคัญประการหนึ่ง ความซื่อสัตย์สุจริต และประการสุดท้าย พรรคประชาธิปไตย เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเหมาะสมกับพื้นที่และอิทธิพลทางการเมือง

3) การวิจัยได้ทราบผลสรุปของการศึกษากลุ่มผู้มีอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง เช่น ทหาร ข้าราชการประจำ นักธุรกิจและพ่อค้า กลุ่มนิสิตนักศึกษา เป็นต้น ว่ากลุ่มใดที่สนับสนุนและกลุ่มใดเป็นฝ่ายตรงข้ามกับพรรคประชาธิปไตย

4) ผลการวิจัยได้ทราบสถานภาพของประชาชนในด้านเศรษฐกิจและสังคมในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ และสถานภาพนี้ได้มีความสัมพันธ์กับการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งมีเปอร์เซนต์สูงหรือต่ำเพียงไร

สุพรรณิ ชะโลธร ยังได้ศึกษา เรื่อง "พลังอำนาจทางการเมืองของเขตเลือกตั้ง" ในการเลือกตั้งทั่วไปของกรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 13 ในปี พ.ศ.2526 และการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 14 ในปี พ.ศ.2529 พบว่า "การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนในกรุงเทพมหานครนั้นเน้นเด่นชัดการลงคะแนนเสียงให้พรรคการเมืองมากกว่าบุคคล และการเปลี่ยนแปลงเขตเลือกตั้ง ทำให้พฤติกรรมและแบบแผนการออกเสียงลงคะแนนเปลี่ยนไป"

ในผลงานการวิจัยล่าสุดของ สุพรรณิ ชะโลธร ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมและแบบแผนการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ความนิยมของผู้มีสิทธิที่มีต่อพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งรวมทั้งผลกระทบต่อคะแนนนิยม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเขตเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไป 4 สมัย คือ พ.ศ.2522 พ.ศ.2526 พ.ศ.2529 และ พ.ศ.2531 ผู้วิจัยยังได้ใช้แผนที่แสดงเขตเลือกตั้งกรุงเทพมหานครในการเลือกตั้งทั่วไป

ทั้ง 4 ครั้ง เพื่อวิเคราะห์คะแนนนิยมของผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่มีต่อพรรคการเมืองและ/หรือผู้มีสิทธิรับสมัครเลือกตั้ง โดยใช้ผลการเลือกตั้งทั้ง 4 ครั้ง

ผลการวิจัยสรุปได้ คือ

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกลุ่มหนึ่งจะไปใช้สิทธิ และอีกกลุ่มหนึ่งไม่ไปใช้สิทธิ ไม่มีความแตกต่างกันทั้งในด้าน เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้
2. การได้รับการข่าวสารการเลือกตั้งของประชาชนจากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ปรากฏว่า ประชาชนได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์มีจำนวนสูงสุด รองลงมาได้แก่ หนังสือพิมพ์รายประชาสัมพันธ์ วิทยุ และวิทยุ ตามลำดับ ซึ่งมีส่วนช่วยในการตัดสินใจในการสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
3. เหตุผลในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 โดยการจำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ความสำคัญประการแรก เพราะต้องการไปใช้สิทธิและถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี และประการที่สอง คือมีความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมือง
4. ผู้ไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีเหตุผลสำคัญประการแรก คือ ติดธุระหรือต้องประกอบอาชีพ ประการที่สองคือเบื่อหน่ายพฤติกรรมของอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและไม่ทราบจะเลือกผู้ใด
5. ความผูกพันและความไม่ผูกพันต่อพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ความสนใจต่อพฤติกรรมของอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นปัจจัยต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งผลการวิเคราะห์พบว่า ความผูกพันต่อพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่มีความแตกต่างกันในบุคคลผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและไปใช้สิทธิและบุคคลผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แต่ไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
6. ระยะทางใกล้หรือไกลไม่เป็นอุปสรรคต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งและไม่มี ความแตกต่างระหว่างผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งและผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะถ้าระยะทางใกล้แต่มีอุปสรรคมาก การไปใช้สิทธิก็น้อยและถ้าระยะทางไกลไม่มีอุปสรรคไม่มีการไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าระยะทางไกลพอสมควรมีความสะดวก การไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะมากกว่า

ระยะทางไกลพอสมควรแต่มีอุปสรรค สรุปได้ว่าระยะทางกับความสะดวกและวิธีการเดินทางไปยังหน่วยเลือกตั้งไม่เป็นอุปสรรคต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะประชาชนส่วนใหญ่คำนึงถึงหน้าที่และการมีส่วนร่วมในการปกครอง

7. คณะแนบนิคมที่มีต่อพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับการเลือกตั้งผลจากคะแนนเสียงในการเลือกตั้งทั้ง 4 สมัย ปรากฏว่า ประชาชนนิยมในพรรคการเมือง 3 พรรค เรียงลำดับ ได้แก่ ประชากรไทย ประชาธิปัตย์ และกิจสังคม และมีการลด-เพิ่มจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงอยู่ในทั้ง 3 พรรคนี้นี้ แต่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 และ พ.ศ.2531 มีพรรคการเมืองที่เข้ามาอีก 2 พรรค คือ พรรคมวลชนและพรรคพลังธรรม

8. พฤติกรรมและแบบแผนการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งโดยผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จะพิจารณาลงคะแนนเสียง โดยคำนึงถึงพรรคการเมืองและ/หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

9. การเปลี่ยนแปลงอาณาเขตเลือกตั้งมีผลกระทบต่อแบบแผนการออกเสียงลงคะแนนและมีอิทธิพลต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งและ/หรือพรรคการเมือง ในการศึกษาข้อนี้ปรากฏว่าการเปลี่ยนแปลงอาณาเขตเลือกตั้งมีผลกระทบต่อคะแนนนิยมของผู้สมัครรับเลือกตั้งและโดยส่วนรวมมีผลกระทบต่อคะแนนนิยมของพรรคการเมืองด้วย

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเสนอในเรื่องของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยการนำเอาการวิเคราะห์ในเชิงภูมิศาสตร์การเลือกตั้ง เพื่ออธิบายแบบแผนการเลือกตั้งของจังหวัดนครราชสีมา คือ พ.ศ.2531 พ.ศ.2535 รวม 2 ครั้ง รวม 3 ครั้ง ด้วยการจัดทำแผนที่เขตเลือกตั้งต่าง ๆ และอธิบายให้เห็นถึงการกระจายของคะแนนการลงคะแนนในแต่ละพื้นที่ แต่ละเขต ประกอบการวิเคราะห์พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จากปัจจัยสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม และปัจจัยอื่น ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน